Vaikų raidos ypatingumų pažinimas

Kiekvienas vaikas vystosi ir bręsta savu tempu. Tai, ką mes įgyjame ankstyvoje vaikystėje, tampa tolesnio mūsų gyvenimo pamatu. Tėvai greit pastebi, jei vaiko raida žymiai vėluoja ar vaikas turi ryškesnių sutrikimų. Žymūs sutrikimai dažniausiai būna akivaizdūs, ir įvertinami tik vaikui gimus. Tačiau yra sutrikimų, kurie išryškėja vėliau arba tik pradėjus lankyti mokyklą, kai nesiseka mokytis skaityti, rašyti, skaičiuoti. Kol vaikas mažas, dažniausia guodžiamasi, kad kai paaugs, problemos išnyks. Bet toks požiūris klaidingas. Akivaizdu, kad vaiko problemos, kurios nebuvo laiku atpažintos ikimokykliniame amžiuje, komplikuoja tolesnę raidą bei sąlygoja mokymosi sunkumus mokykloje. Medikų teigimu beveik visus vystymosi sutrikimus galima pastebėti pirmaisiais gyvenimo metais, tačiau dažnai raidos sutrikimai, kurie nėra labai aiškiai išreikšti, nustatomi pavėluotai.

Ankstyvasis ir ikimokyklinis amžius yra labai svarbus vaiko ugdymui. Kuo anksčiau pradėta teikti specialioji pagalba, tuo geresnių rezultatų galima tikėtis. Kiekviena vaiko fizinė ir psichinė funkcija turi palankiausią „sensityvumo“ laikotarpį (t.y. tam tikrus metus), kada vystosi sparčiausiai. Pavyzdžiui, kalbėjimo sensityvus periodas yra nuo antrųjų iki penktųjų gyvenimo metų. Sensityvūs periodai itin reikšmingi ir visai vaiko psichikos raidai, kuri priklauso nuo to, ar laiku buvo pastebėtas ir atpažintas vystymosi sutrikimas, ar laiku buvo teikiama medicininė ir specialioji pedagoginė pagalba. Kuo vėliau atpažįstami ir nustatomi raidos sutrikimai, kuo vėliau pradedamas kryptingas ugdymas, tuo ryškesnis vaiko vystymosi atotrūkis nuo normos ir žymesni tolesnės raidos sutrikimai. Ikimokykliniame amžiuje psichologinė ir pedagoginė pagalba turėtų būti yra ypač efektyvi, nes šis amžiaus tarpsnis - daugelio psichinių procesų sensityviųjų periodų metas. Jei pastebėjote, kad vaikas labai mažai kalba, nevykdo paliepimų, prašymų, pirmiausia reikėtų pasidomėti ar vaiko klausa nesutrikusi. Jei vaikas patiria sunkumų skirdamas spalvas, formas, reikėtų patikrinti ar geras regėjimas. Klausos sutrikimus nustato gydytojas surdologas, o regėjimo aštrumą - gydytojas okulistas. Jei pakenkimų šiose srityse nėra, galima įtarti, kad vaiko intelektiniai gebėjimai neatitinka jo amžiaus tarpsnio normų. Vienas iš labai svarbių sutrikusios raidos požymių yra vėluojanti kalbos raida, sutrikusi motorika. Kartais ikimokyklinio amžiaus vaikai atkreipia tėvų, mokytojų dėmesį ypatingu negebėjimu ir nenoru bendrauti su kitais vaikais. Tuomet galima būtų įtarti tokį sutrikimą kaip autizmas. Ypač didelės pagalbos reikia sutrikusio intelekto vaikams bei vaikams, kurie turi judesio ir padėties sutrikimų.

Utenoje jau dvidešimt metų vaikų lopšelyje – darželyje „Gandrelis“ kartu su sveikaisiais vaikais ugdomi vaikai, turintys įvairių raidos sutrikimų. Integracija – tai kiekvieno vaiko galimybė lankyti ugdymo įstaigą, esančią arčiausiai jo namų, jau ikimokykliniame amžiuje ugdytis šalia sveikųjų vaikų. Kompleksinę pagalbą darželyje teikia suburta specialistų komanda: kineziterapeutas, logopedas, specialusis pedagogas, masažistas, psichologas, socialinis pedagogas. Vaikai su raidos sutrikimais darželyje dalyvauja bendruose renginiuose, įgyja jų raidos lygį atitinkančių socialinių įgūdžių. Artimas bendravimas su vaikais padeda užmegzti draugystę ir teigiamus tarpusavio santykius, o svarbiausia – išmoko paremti vienas kitą, ypač tuos, kuriems to labiausia reikia. Ankstyvoje vaikystėje pavykęs bendras

natūralus ugdymas su sveikais vaikais neįgaliesiems sukuria tolesnio gebėjimo integruotis į visuomenę pagrindus. Sveikuosius vaikus integruotas ugdymas taip pat praturtina. Jie pradeda suprasti, kad vaikai yra skirtingi, geba natūraliai reaguoti į skirtingumus, tampa jautresni, nuoširdesni. Sveikųjų vaikų šeimos daugiau sužino apie šeimų, auginančių neįgalų vaiką, rūpesčius ir gyvenimo realijas.

Pastebėję vaiko raidos sutrikimus, tėvai ar pedagogai turėtų kreiptis į ugdymo įstaigos Vaiko gerovės komisijoje dirbančius specialistus, kurie įvertina vaiko problemas. Prireikus atlikti nuodugnų vaiko gebėjimų įvertinimą, vaikas nukreipiamas į Pedagoginę psichologinę tarnybą, kuri ne tik įvertina vaiko galias bei sunkumus, bet, atsižvelgdami į vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius, skiria specialųjį ugdymą, rekomenduoja ugdymo įstaigą, teikia rekomendacijas ugdymui ir konsultuoja.

Ikimokykliniai metai - psichologinės - pedagoginės korekcijos „aukso amžius". Padėkime kaip galima anksčiau raidos sutrikimų turinčiam vaikui įveikti sunkumus ir pagal galimybes ir gebėjimus pasiruošti mokyklai.

Specialioji pedagogė metodininkė D.Bertašiūtė